

שלושה שלישי האושר

ככל שזיכרון אמריקאי המכבד את עצמו עסק גם רוברט ויליאמסון במחקריו זכר המין האנושי והגקבה של אותו מין. לפני כשנה הגיע ויליאמסון, פרופסור באוניברסיטת לוס אנג'לס הקליפורנית, למסקנה כי עליו להכיר תיר את שרשרת מחקריו בנושא בו חלק שווה גם לזכר וגם לזקבה האנושיים: חיי הנשואין.

המסקנה הראשונה שהסיק פרופסור ויליאמסון במחקרו, שנסתים ופורסם החודש: מכל שלושה זוגות נשואים, זוג אחד מאושר, זוג אחד אינו מאושר והזוג השלישי שרוי בתוך אושר פושר למדי.

לא כדאי להצטער. חוקר הנשואין הקליפורני לא הסתפק במסקנה המשולשת, הסיק שלל מסקנות נוספות, בעיקרן חומר יות, לגבי הזוג הלוס-אנג'לסי הממוצע: למשל, ככל שההכנסה של הבעל גבוהה יותר — רב יותר אושר הזוג. גורמים אחרים המגבירים את האושר: מקצוע חופשי או פקיד — תנאי לבעל, דיור הזוג באזור מגורים מכובד.

הפרופסור שנפל על המציאה החומרית שוב לא הרפה ממנה. לדעתו, כל איש לוס אנג'לס, ויש להניח גם כל תושב כרך אחר בעולם, הרועה להבטיח את אושרו ונשואיו, חייב לדאוג להגדלת הסכונות, להוצאת פרמיית ביטוח וכמובן, למיעוט חובותיו.

לזוגות חסרי דאגות חומריות מזכיר ויליאמסון כמה גורמים אחרים: כדאי תמיד למצוא בן-זוג עם השכלה גבוהה, פחות כדאי להצטער על מעוט ילדים או העדרם המוחלט. בניגוד לדעה המקובלת, הוכיח המחקר כי זוגות חסרי-ילדים מאושרים יותר מאשר זוגות בעלי ילדים. אחד ההסברים האפשריים: שבעת רצונו של הבעל על שאי-גו נתון בלחץ הכלכלי של גידול ילדים.

אם מעוט ילדים אינו גורע מהאושר לבני דור זה, עלול הוא לעשות זאת לבני, ובעיקר לבנות, הדור הבא. מזכיר הפרופסור, בסוף מחקרו, עובדה ידועה למדי: אשה שהיתה בת יחידה להוריה נוטה להיות לא מאושרת בנשואיה.

אנתרופולוגיה

האגדה שהיתה מציאות

ככל ידוע שמיצקת עם אלן קלסו דה-מונטיני עשרות אגדות עם על ענקים וגמדים. שלא כהרבה ילדים גדל דה-מונטיני להיות אחד מחשובי האנתרופולוגים הצרפתיים. חוקר האדם דה-מונטיני החליט לחקור, בין השאר, גם במקור האגדות אותן רעה בימי ילדותו.

החודש הגיע דה-מונטיני למסקנה לא-ילדותית כלל: האגדות על הענקים והגמדים אינן אגדות, כי אם כמעט תיאורי מציאות. בהסתייעו בממצאים טרומהיסטוריים הצליח החוקר הצרפתי לקבוע את גובהם של השובי אירופה לפני כ-12 אלף שנים. האירופאים של 10000 לפני הספירה, שהשתכנו בעיקר במערות מרכז ודרום אירופה, היו גמדים, רובם בגובה של 1.20 עד 1.40 מטר.

כשהוצפנה כעבור 5000 שנה, אירופה המערבית גלה מהגרים מאיי האוקיינוס האטלנטי, המכוסים כיום מים, נדהמו הגמדים ממרכז ודרום היבשת לראות לפנייהם גזע ענקים, שגובהו הממוצע 2.10 מטר.

התוצאה ממוצעת. הענקים מאיי האוקיינוס לא היו עיניי הליכות והשמדו את הגמדים בכל הזדמנות. מתוך אדיבות מערבית ועוד סיבה אחת השאירו את נשות הגמדים בחיים. התוצאה, שהתבלטה היטב לאחר כמה דורות של השמת גמדים והשארה בחיים של גמדות: אירופאי ממוצע קומה, בגובה 1.70 מטר בערך.

סבור דה-מונטיני: במידה שהאירופאי החדש, בעל הגובה הנורמלי יותר, היה חביב אביו, הרבה לשמוע על גמדים מכוערים, במידה שקרוב עליי אמו, שמע על ענקים אכזריים מעבר לים. ככל שרחקו הדורות ממפגש הענקים-גמדים הראשון הלכו הסיפורים ונטשטשו. הפכו לאגדות, שהעשירו כמה מספרי סיפורי ילדים, גרמו חלומות בעתה לדורות של ילדים והביאו לגילוי חשוב של אנתרופולוג צרפתי בשם אלן קלסו דה-מונטיני.

מבעד למסך החול

היטלר יקרי...

הג' אמין אל-חוסייני, מופתי-ירושלים לשעבר, העלה זכרונו: לא כל יום הודמנו ב"חולתו, כפרברי קהיר, ידידים ותיקים כה רבים. האורחים, רובם לבושים חליפות אי-רופיות, שוחחו על ימים עברו, ימי גדולתו של הרייך השלישי של אדולף היטלר. השפה השלטת בסרקלין הרחב: גרמנית.

היתה זו מסיבה שנערכה לכבוד ארגולד שליכר, סוכן החברה הקבלנית, שקיבלה את החוויה להקמת הסכר הגדול על הנילוס. שליכר, שהגיע לא מזמן מגרמניה, הופתע לראות גרמנים כה רבים בין האורחים. כמה מהם נעלמו מזמן מגרמניה, רשומים עדיין ברשימת פושעי-המלחמה. בינתיים, הסבירו, הפכו אורחים נאמנים של מדינות-ערב.

לא עברו דקות רבות, והנאספים הסכימו בנייהם כי גרמניה מעולם לא הפסידה את הקרב על המרחב. להיכר, ברגע זה נמצאה התקפתה במלוא תנופת הנצחון.

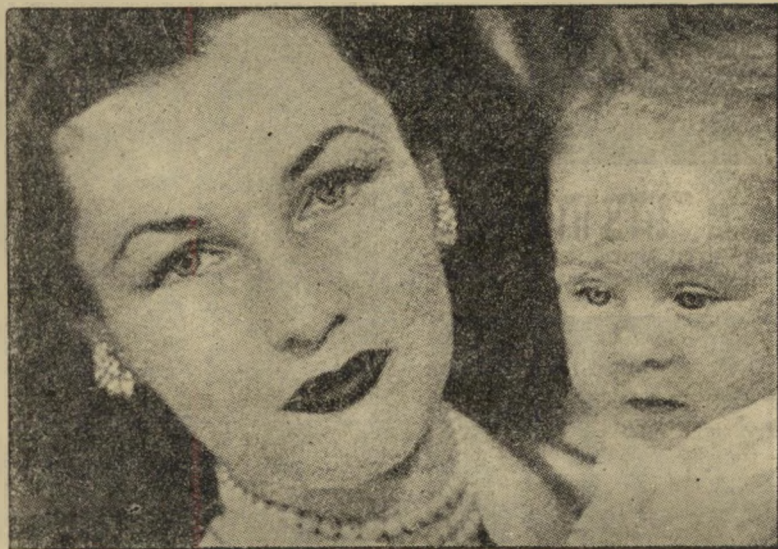
אימפריה כלכלית במרחב אשר שתי מלחמות עולם לא הצליחו לגבש למענה.

מצרים

תכשיטי הנסיכה

מצרים מפקידה בידך את תכשיטה היקר ביותר, שמור נא עליו. המלים החגיגיות נאמרו במעמד חגיגי, לא פחות: טכס נשואין של מוחמד ריזא פחלוי, מלך המלכים, שאח איראן, לנסיכה פאווייה, אחותו של פארוק, מלך מצרים. בשנת 1939. פארוק, שאמר את המלים, נראה נרגש ביותר; לא קל היה לו להפרד מאחותו הבכורה, האהובה עליו מבין שלוש אחיותיו.

השאה הוכיח הערכה רבה של התכשיט המצרי. הוא המטיר על אשתו, אחת הנשים היפות ביותר בעולם, אכסף פנטסטי של יהלומים ותכשיטים יקרי-ערך, ירושת שליטי הרוד ופרס העתיקים. אולם הנשואין לא הצליחו: כעבור חמש שנים אספה היפהפיה המלכותית את חפציה, השאירה את בתה בטהראן וחזרה לארמון אחיה בקהיר. אתה

נסיכה לשעבר פאווייה * בעינים ירוקות, אש

לקחה את כל התכשיטים שבעלה נתן לה בתמנה. שוים: מיליון וחצי דולרים. הסוף מתקרב. פאווייה, הפכה אשה חופשית, התחנה עם קולונל צעיר, שכולם ניבאו לו עתיד מזהיר בצבא המצרי: איסמ' עיל שרין, מי שנועד לייצג את ארצו בשיחות שבתח"ת הנשק עם ישראל ברודוס. משכורתו של בעלה, כמובן, לא יכלה לקיים את הנסיכה הענוגה. אך המשפחה הצעירה לא סבלה כל מחסור, הודות לתמיכתו של פארוק ולרכושה הפרטי הרב של פאווייה.

עד ה-26 ביולי, 1952. פארוק הוגלה, סוף של המלוכנות המצרית יצבץ באופק. אולם משך שנה שלמה לא נגע איש בנסיכה. הן נעשו עצמיות יותר, הופיעו בנשפים צדקה, חייכו לגיב ולגמאל עבד אל-נאסר, נמנעו מלהתערב בכל מעשה מדיני. הן היו מוכנות לכל דבר, למען המולדת היקרה. אי-לוי ביקשו מהן היו בודאי חתומות גם על עצומה המונית להכריז רפובליקה במצרים. אולם איש לא ביקש מהן זאת. הרפובליקה קמה בלי עזרתן, שלחה להן הודעה כי כל רכושן הוחרם.

השאה מתערב. פאווייה, עיניה הירו קות מלאות אש עקשנית, הודיעה שהיא תילחם נגד צו זה. על הרכוש שירשה מאביה ושקיבלה מפארוק היה קשה לה להגן: מש"ט ההפיכה טען כי נלקח מן העם, חייב לחזור אל העם. במקום זה החליטה להגן על מנתת בעלה הקודם. השאה, אליו הגיעו ידיעות על צו ההתרה, צידד בפאווייה. אלא שתימכתו לא שימחה אותה ביותר. טען השאה: אין הממשלה המצרית יכולה להחרים את התכשיטים היקרים כי אינם רכוש בית המלוכה המצרי. אם מישהו צריך לתבוע אותם הרי זאת משפחתו הוא, לה שייכים התכשיטים.

רק אדם אחד לא התערב בכל הפרשה. היה זה קולונל איסמעיל שרין, אשר איש לא ניבא לו עתה עתיד מזהיר בצבא המצרי.

* עם בתה נדיה, מנשואיה השניים.

הקאמרי

הפושט העליון

טורין גאריטי היה בחור טוב. היה לו רק ליקוי אחד: הוא התעסק בפוליטיקה. יתר על כן, הוא השמיע דעות שלא היו מקובלות כלל על דעת-קהל. הוא היה אותו פושט עליון של המאה ה-20: האיש שלא הסכים עם כל האנשים האחרים.

לכן הגיע לו כל מה שבא עליו. היה זה בקיצור: תיגרת-ידיים חסרת-סיבה עם כמה חברים שיכורים, מכה אחת מיותרת, מוחת בחדר האמבטיה.

סטאלין קאר, לעומת זאת, היה טיפוס שונה. הוא רצה ללמוד, לגמור מהר, להתייחס בקאריירה בעיירתו. אולם המקרה העריץ — והמחזאי — רצו אחרת. בעל כורחו הפך עד לרצח. תחילה שתק. לא כדאי היה לו להתערב. אולם מצפוניו — בעזרת הוירטורין ואחותו היפה — אמרו לו אחרת. כמו בכל מחזה הגון, מנצחים המצפון והחורה. סטאלין החליט לספר את האמת.

אולם סטאלין נתחלל במכונה הגדולה — המיכונה שבאה לדרוס את פורץ-הגדר המת. כפי שדרסה את פורץ-הגדר החי. מעשה הגבורה האחרון לא הועיל לו. הרוצחים השתחררו, סגרו עליו בתדרו. לרגע קט היה נדמה כי הוא יהיה הקרבן השני לצעירים המנוונים.

האפי אנד. עד כאן אנשי ריב, מחזהו האחרון של התיאטרון הקאמרי, הוא מחזה תעמולתי מצוי. הצופים עוצרים בקישי את הרמעות. המאבק הגדול של סטאלין מתחולל גם בלבם — האם לצאת למאבק נגד המכונה הגדולה על מנת להידרס על-ידיה, או להיכנע ולהשלים עם המציאות הדורסנית? כאן היתה לגיבורי בלאק המחזאי הבריירה: לזעזע את הצופה עד הסוף ולתת לגיבורי להירצח, או לעשות. האפי אנד" ולתת לגיבורו לנצח את הכנופייה כולה בשתי ידיו הגבריות? בלאק לא עמד במבחן — יצחק שילה, שהנחיל לצופיו חוויה בלתי נשכחת בלבסיו, מרגיע אותם ברגע האחרון על-ידי נצחון זול, וטפשי למדי. הצופה חוזר נרגע הביתה, משוכנע כי גם בלי עזרתו הפעילה, סוף הטוב לנצח.

לפחות בארץ אחרת. בכל זאת היה זה מחזה גדול, וגם הצגה גדולה. שילה היה גהר, מרים-ברגשטיין כהן כאמ, מיכאל מסינגר כבעלה ויחיה הררי כבתה, היו מצר ינים בתפקידיהם.

הלחץ הגדול הוא כללי, לא מוגבל דווקא לארצו של מקיארת. הוא קיים בכל מקום שם מתקומם הציבור מטבעו נגד כל אדם המעז לגלות דעות שאינן לפי הקו הנושן והמקובל, בכל מקום שם קיים מנגנון-חושך הדואג כי אדם כזה לא ירום את קולו יותר מדי. ואם כי אין כל בטחון כי במציאות, כמו במחזה, ינצח הטוב בכוח-זרועו בלבד, הרי טוב שלפחות באולם-התיאטרון יקשיב הקהל באהדה לאדם המרים את קולו ללא מורא — לפחות בארץ אחרת.

* תרגום המשם המקורי: "מחפשי צרות".

יחיה הררי ויצחק שילה בעיני הצופים, דמעות